

VALTIONEUVOSTON ASETUS TURVETUOTANTOKONEIDEN ROMUTUSTUESTA VUOSINA 2022 JA 2023

1. Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoite sähkön ja lämmön tuotannon päästöttömyydestä 2030-luvun loppuun mennessä. Yhdeksi keinoksi edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi on asetettu turpeen energiakäytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Muutoksen tulee tapahtua alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta vaarantamatta.

Taloustutkimuksen julkaiseman arvion mukaan energiaturpeen käyttö laskee noin 75 prosenttia jo vuoteen 2025 mennessä. Syinä käytön ennakoitua nopeampaan laskuun ovat erityisesti päästöoikeuden hinnan nousu ja energiatoimialan käynnissä oleva voimakas murrosvaihe. Vuodesta 2020 lähtien päästöoikeuden hinta on noussut voimakkaasti, mikä on vaikuttanut päästökauppalaitosten energialähteiden valintaan. Edellä mainituista syistä johtuen turveyrittäjien liiketoimintaedellytykset ovat merkittävästi heikentyneet. Energiaturpeen käytön väheneminen on johtanut lisäksi turvetuotannossa käytettyjen koneiden ja laitteiden käytön ja arvon vähenemiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kansallisen laaja-alaisen turvetyöryhmän 31.3.2020 arvioimaan turpeen käytön vähentymisen vaikutuksia työllisyyteen ja aluetalouteen sekä valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia, joilla muutos tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisimmalla tavalla. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli selvittää, millaisia korvaavia mahdollisuuksia turpeen hyödyntämiselle löytyy uusista innovatiivisista käyttömuodoista. Työryhmä julkaisi raporttinsa 28.4.2021.

Hallitus käsitteli puoliväliriihessä turvetyöryhmän esityksiä todeten tarpeen tukea riipeästi oikeudenmukaista siirtymää ja turvealan yrittäjiä ja –työntekijöitä samalla päättäen toimenpiteistä turvealan murrokseen vastaamiseksi. Toimenpiteiden valmistelemiseksi työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän valmistelemaan turvealan yrittäjille ja työntekijöille suunnattavan luopumispaketin sisältöä. Työryhmä asetettiin ajalle 6.5.-20.5.2021. Työryhmän tehtävänä oli laatia 20.5.2021 mennessä esitys yksityiskohtaiseksi luopumispaketiksi turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tueksi. Yksi työryhmän ehdotuksista oli turveyritysten koneiden ja laitteiden romuttamista koskevan avustusjärjestelmän luominen. Avustusjärjestelmää ehdotettiin kohdennettavaksi yksinomaan turvetuotantoon valmistettujen koneiden ja laitteiden romuttamiseen tai siirtämiseen toiseen käyttötarkoitukseen.

Turvetuotannon parissa toimii yhteensä 442 yritystä, josta arviolta noin yksi neljäsosaa omistaa yksinomaan turvetuotantoon tarkoitettua erityiskalustoa. Turpeen käytön vähentyminen vaikuttaa erityisesti turveyritysten käyttöomaisuuden arvoon, kun osalle koneista ja laitteista ei ole enää käyttöä. Yritysten mittavat laiteinvestoinnit käyvät täten tarpeettomiksi ja menettävät arvonsa. Turvetyöryhmän raportin mukaan turvealan yritysten taseissa on arvostettuna turvesoita, kiinteistöjä, koneita ja laitteita yhteensä 750 miljoonan euron arvosta. Muiden arvioiden mukaan turvealan pelkästään koneiden ja kaluston tasearvo vuonna 2019 oli noin 100 miljoonaa euroa. Taloustutkimuksen tekemän ns. varovaisen arvioinnin mukaan turvealan yritysten käyttöomaisuuden arvo voisi puolittua turpeen

käytön vähentymisen myötä, jolloin turvealan yritysten arvonalennus vastaisi yhteensä 375 miljoonaa euroa. Turpeen nostamiseksi käytetään yleiskäyttöisempien työkoneiden lisäksi siihen tarkoitettua erikoiskalustoa, joka ei ole helposti muutettavissa muuhun käyttöön. Kalusto on tyypillisesti suunniteltu käytettäväksi 20-40 vuotta. Turvetuotannon merkittävän vähentymisen myötä koneiden ja laitteiden jälleenmyyntiarvo on heikko ja monia ei voi hyödyntää muussa käytössä. Tämän vuoksi kalustoa voidaan joutua hävittämään myös romuttamalla.

2. Asetusehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tukiohjelman tavoitteena on tukea vaille käyttöä jääneiden turvetuotantokoneiden romuttamista. Tukiohjelmalla pyritään myös välillisesti edesauttamaan hallittua turvealan alasajoa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Tukiohjelma on osa laajempaa turvealalle suunnattua luopumispakettia.

Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus turvetuotantokoneiden romutustuesta. Asetusta sovellettaisiin valtion talousarvion mukaiseen turvetuotantokoneiden romuttamisen tukemiseen, tuen myöntämiseen ja maksamiseen. Tukea myönnettäisiin Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013, jäljempänä *de minimis-asetus*) mukaisena. Asetuksessa säädettäisiin muun muassa tukikelpoisista romutetuista turvetuotantokoneista, tukitasoista sekä tuen maksamisesta. Lisäksi asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset turvetuotantokoneiden romuttamiseen annettavan tuen myöntämisperusteista sekä hakijoilta vaadittavista tiedoista ja selvityksistä.

Tukea myönnettäisiin romutetuille mekaanisille keruuvanuille, imuvaunuille, jyrsimille, kääntäjille, karheajajille, hihnakuormaimille, ojajyrsimille, tasausruuveille, kunnostusjyrsimille, suontasauslanoille, palaturpeen nostokoneille, turpeen kuljetusvaunuille, palokärryille ja pumppaamoille. Tukea haettaisiin koneiden romuttamisen jälkeen.

Tuen myöntäisi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä myös *Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus*, asetuksessa asetettujen ehtojen perusteella.

3. Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tukiohjelman valmistelussa on arvioitu, onko tukiohjelmalla mahdollista tukea turvekoneiden myyntiä muuhun käyttötarkoitukseen tai koneiden muuntamista toiseen käyttötarkoitukseen. Ns. lisäkaupahinnan maksamista valtionavustuksella ei pidetty asiallisena valtioneuvoston näkökulmasta. Valmistelussa arvioitiin myös, että *de minimis*-enimmäistukimäärärajoitus sekä käytettävissä oleva määräraha itsessään johtavat siihen, että turveyrittäjät yrittäisivät pääasiallisesti löytää muita vaihtoehtoisia tapoja poistaa turvekalustot käytöstä. Täten turvekoneiden myynnin tukeminen ei ole perusteltua.

Turvetuotantoon tarkoitettut koneet ja laitteet ovat suurimmaksi osaksi sellaisia, joita ei voida sellaisenaan käyttää muualla. Lisäksi turvekoneiden käyttötarkoituksen muuttamisen tukemista on pidetty ongelmallisena erityisesti valvonnan toteutuksen näkökulmasta. Ongelmallisena on pidetty myös valtioneuvoston edellytystä siitä, että muunnettavalle koneelle olisi asetettava käyttöaika, jonka aikana omaisuutta ei saisi käyttää muuhun kuin valtioneuvoston päätöksessä määritellyyn käyttötarkoitukseen.

Edellä todettuun perustuen asetuksesta on jätetty myynnin ja käyttötarkoituksen muuttamisen tukeminen tukiohjelman ulkopuolelle.

Asetuksessa esitetyn listahintoihin perustuvan tukimallin lisäksi on harkittu myös tasearvoon perustuvaa tukimallia. Tätä ei kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä yritykset voivat poistaa koneita taseistaan hyvinkin eri tahdilla ja konekanta on keskimäärin niin vanhaa, että monessa tapauksessa kaikki tasepoistot on jo tehty. Myös koneiden hankintahintoihin perustuvaa tukimallia pohditettiin. Määrittelyvaikeuksia tuottivat kuitenkin käytettynä ostetut koneet, jotka haluttiin sisällyttää tukiohjelmaan, sekä hankintahinnan osoittaminen vanhojen koneiden osalta, joista lausuntokierroksen perusteella ei välttämättä ole saatavilla kauppakirjoja tai muita tositteita. Täten listahintoihin (kutakin konetyyppiä kohti) perustuva malli katsottiin yksinkertaisemmaksi toteuttaa.

4. Tukiohjelman määrärahat

Tukiohjelmalle on vuoden 2021 kevään lisätalousarviossa varattu 20 miljoona euroa. Tukiohjelmalle on lisäksi esitetty vuoden 2022 talousarviossa 9,11 miljoonaa euroa. Talousarvioesityksen mukaan momentin 32.30.45 määrärahaa käytettäisiin avustuksiin, jotka kohdennettaisiin turvetuotantoon valmistettujen koneiden ja laitteiden käytöstä poistamiseen. Avustusjärjestelmän piiriin eivät kuuluisi muut, moneen käyttötarkoitukseen soveltuvat koneet ja laitteet.

5. EU:n valtionavustuksia koskeva sääntely

EU:n valtiontukisäännöt määrittellään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, artikloissa 107–109. Artiklan 107 kohdan 1 mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontukisääntöjen soveltaminen edellyttää, että kaikki 107 artiklan 1 kohdan mukaiset tukitoimenpiteen tunnusmerkit täyttyvät.

SEUT 108 artikla sisältää säännökset valtiontukia koskevasta ilmoitus- ja valvontajärjestelmästä. Valtiontukien valvonnan peruseriaate on, että jäsenvaltioiden tulee tehdä suunnitellusta valtiontukitoimenpiteestään ilmoitus komissiolle ja komissiolla on yksinomainen toimivalta päättää, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Valtiontuesta on ilmoitettava komissiolle, jotta voidaan varmistaa, että tuki edistää EU:n yleisen edun mukaisia tavoitteita ja että tukien aiheuttamat kilpailun vääristymät EU:n sisämarkkinoilla ovat mahdollisimman vähäisiä. Komissio tutkii tukien yhteensopivuuden sisämarkkinoille ja kansallinen viranomainen voi myöntää tuen vasta komission hyväksynnän jälkeen. Ilmoitusmenettely voi olla kestoaltaan hyvinkin pitkä eikä komission hyväksynnälle ole takeita, mikä pitkittää tuen myöntämistä yrityksille.

Valtiontukien ennakoilmoitusvelvollisuuteen on kuitenkin säädetty poikkeuksia. Yksi keskeinen poikkeus on komission Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetus (EU) N:o 1407/2013 vähämerkityksisestä eli de minimis -tuesta. De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksellistä tukea, jota yritys voi saada eri tuen myöntäjiltä yhteensä enintään 200.000,00 euroa kolmen verovuoden aikana. Mikäli turvekoneiden käytöstä poistamisen tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, sitä ei tarvitsisi ilmoittaa komissiolle ja tukea voitaisiin myöntää heti asetuksen antamisen jälkeen. Heikkoutena de minimis-asetuksen soveltamiseen nähdään kuitenkin 200.000,00 euron tukiraja per tuen hakija.

Romutustuen katsotaan täyttävän valtiotuen tunnusmerkit. Turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tueksi toimenpiteitä valmistelleen työryhmän raportissa on pohdittu valtioneuvoston asettamia reunaehtoja. Valmistelussa on pidetty tärkeänä, että tukea voidaan myöntää yrityksille mahdollisimman nopeasti. Tämän vuoksi tuki on päätetty myöntää de minimis -tukena.

6. Kansallinen valtionavustuksia koskeva sääntely

Valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki. Valtionavustuslaissa säädetään avustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä sekä myöntämisen ja maksamisen muodoista, menettelyistä, käytöstä, käytön valvonnasta ja tarkastuksista. Laissa säädetään valtionavustuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista sekä viranomaisten tietojensaantioikeuksista.

Valtionavustuslaissa säädetään myös valtionavustuksen lajeista. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Asetusehdotuksen mukaan turvekoneiden romutustuki myönnettäisiin erityisavustuksena. Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7. Ehdotetun asetuksen sisältö

1 §. Soveltamisala.

Pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Sen mukaan asetuksessa säädetään valtion talousarvion rajoissa valtion varoista turvekoneiden romuttamiseen myönnettävästä valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisesta erityisavustuksesta. Tukea myönnettäisiin valtion talousarvion momentin 32.30.45 määrärahasta.

Tuen myöntämiseen sovelletaan yleislakina valtionavustuslakia, jonka 8 §:n nojalla voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä.

2 §. Valtionapuviranomainen.

Pykälässä määritetään valtionapuviranomaiseksi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus. Tukiohjelman viranomaistehtävät on katsottu tarkoituksenmukaiseksi keskittää yhdelle ELY-keskukselle tukiohjelman kertaluonteisuuden ja valvonnan tehokkaan toteuttamisen vuoksi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus hoitaisi tässä asetuksessa säädetyt tehtävät. Pohjois-Pohjanmaan toimialueella sijaitsee paljon turvealan yrityksiä, minkä katsottiin puoltavan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen valikoitumista tukiviranomaiseksi.

Koska tuki myönnettäisiin ja maksettaisiin jälkikäteen vasta, kun yritys on romuttanut turvekoneensa, valtionapuviranomaisen tulisi etupainotteisesti tarjota neuvontaa tuen hakemiseen ja sen ehtoihin liittyen.

3 §. Tuen soveltuvuus Euroopan unionin sisämarkkinoille.

Turvetuotantokoneiden romutustuki on valtiontukea, johon sovelletaan EU:n valtiontukisääntelyä. Valtiontuet ovat SEUT:n artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti kiellettyjä. SEUT:n 107 artiklan 1 kohdan perusteet täyttävästä julkisesta rahoituksesta on ilmoitettava komissiolle SEUT:n 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. SEUT:n 109 artiklan nojalla neuvosto voi kuitenkin määrittää tukimuodot, jotka vapautetaan tästä ilmoitusvaatimuksesta. Ilmoitusvelvollisuutta ei sovelleta de minimis -asetuksen mukaiseen vähämerkityksiseen tukeen.

Pykälässä säädettäisiin tuen soveltuvuudesta Euroopan unionin sisämarkkinoille. Asetuksen mukaista tukiohjelmia ei olisi tarkoitus hyväksyttävä erikseen komissiolla, vaan siihen sovellettaisiin de minimis -asetusta. Tuen myöntäminen vähämerkityksisenä tukena tarkoittaa, että romutustukea voidaan myöntää vain, mikäli tuen hakijalle vähämerkityksisenä tukena myönnettyjen tukien yhteismäärä ei ylitä verovuonna, jolloin vähämerkityksinen tuki myönnetään sekä tätä edeltävänä kahtena verovuonna 200.000,00 euroa. Tuen määrä siis rajoittuu käytettävissä olevan yritysکوhtaisen de minimis -kiintiön perusteella. Tukea voisi hakea useammalle turvetuotantoon tarkoitettuun koneen romutukseen, mutta myönnettävän tuen kokonaismäärä voisi kuitenkin olla enintään 200.000,00 euroa tuen saajaa kohden. Tuen hakijalle myönnettäisiin tukea enintään 200.000,00 euroa, vaikka tukikelpoisia turvekoneita ja -laitteita olisi romutettu enemmänkin ja tuki ilman mainittua rajoitusta olisi laskennallisesti enemmän. Tukimäärä voisi olla myös pienempi riippuen yrityksen jäljellä olevasta de minimis-kiintiöstä.

Tuen määrää laskettaessa valtionapuviranomaisen olisi myös otettava huomioon tuen hakijalle hakuvuonna ja kahden edeltävän vuoden aikana myönnettyt muut vähämerkityksiset tuet. Muut yritykselle myönnettyt vähämerkityksiset tuet vaikuttavat alentavasti myönnettävään romutustukeen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus valvoisi, että tukea ei yritystä kohden myönnetä yli de minimis -asetuksen enimmäismäärän. Tuen enimmäismäärässä olisi lisäksi huomioitava eräät de minimis-asetuksen mukaiset toimialakohtaiset rajoitukset.

De minimis-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan 200.000,00 euron yritysکوhtaista enimmäisrajaa valvotaan niin sanotun yhden yrityksen tasolla. Asetuksen mukaan yhteen yritykseen sisältyvät kaikki yritykset, joiden välillä vallitsee vähintään yksi seuraavista suhteista: a) yrityksellä on enemmistö toisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä; b) yritys on oikeutettu asettamaan tai erottamaan toisen yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten enemmistön; c) yrityksellä on oikeus käyttää määräysvaltaa toisessa yrityksessä tämän kanssa tehdyn sopimuksen taikka tämän perustamiskirjan, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksen nojalla; d) toisen yrityksen osakkeenomistajana tai jäsenenä olevan yrityksen hallinnassa on toisen yrityksen muiden osakkeenomistajien tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla yksin enemmistö kyseisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä.

Yritykset, joilla on jokin a–d kohdassa tarkoitetuista suhteista yhden tai useamman toisen yrityksen kautta, katsotaan myös yhdeksi yritykseksi.

Enimmäisrajan valvonta yhden yrityksen tasolla edellyttäisi valtionapuviranomaiselta tuen saajan omistussuhteiden ja yritysmuodon selvittämistä. Mainittu yhden yrityksen tarkastelutaso rajoittaisi myös tuen väärinkäytöksen mahdollisuuksia.

Tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän Euroopan unionin lainsäädännön noudattamisesta säädetään lisäksi valtionavustuslain 6 §:n momentissa, 19 §:n 3 kohdassa ja 22 §:n 3 momentissa. Valtionavustuslain 6 §:n 3 momentin nojalla valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa

ylittää EU:n tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää. Lain 19 §:n 3 kohdan nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi, jos EU:n lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä. Lain 22 §:n 3 momentin nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos EU:n lainsäädännössä sitä edellytetään.

4 §. Tuen myöntämisen edellytykset.

Tuen myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin 4 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuki myönnettäisiin sellaiselle yritykselle, joka on ollut merkittynä yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettuun yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ennen tämän asetuksen voimaantuloa ja on tukea myönnettäessä edelleen merkittynä mainittuun rekisteriin. Säännöksellä halutaan ennaltaehkäistä tuen väärinkäytöstä ja sitä, että uusia yrityksiä perustettaisiin tuen saamiseksi ja de minimis-kiintiön kiertämiseksi.

Pykälän mukaisella yrityksellä tarkoitettaisiin Euroopan komission mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetun suosituksen 2003/361/EY artiklan 1 mukaisia yrityksiä, joiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yrityksiksi katsotaan erityisesti yksiköt, jotka harjoittavat käsiteollista toimintaa tai muuta toimintaa yksin tai perheen voimin, henkilöyhtiöt taikka taloudellista toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset. Turvetuotantokoneita omistavat tyypillisesti turpeen nostoa harjoittajat yritykset. Alalla toimivien yritysten liiketoimintamuoto on kuitenkin hyvin kirjava, minkä vuoksi yrityksen käsitteen osalta olisi tarkoituksenmukaista soveltaa mahdollisimman laajaa määritelmää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista tuen myöntämisen edellytyksistä. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin tuen myöntämisen ehdoksi, että romutettu turvetuotantokone on hankittu viimeistään 31.12.2019 ja että se on romutushetkellä ollut edelleen toimintakunnossa. Käytännössä tuen hakijan pitäisi pystyä tukea hakiessa vakuuttamaan, että hän on omistanut romuttamansa turvetuotantokoneet ennen vuotta 2020. Säännöksellä halutaan ennaltaehkäistä yritysten välisiä konekauppoja, joilla yrittettäisiin kiertää esimerkiksi yrityskohtaista de minimis-rajoitusta. Koneen tulisi olla tuen hakijan omistuksessa. Kone voisi olla hankittu uutena tai käytettynä taikka se voisi olla itse valmistettu, ja sen tulisi olla edelleen toimintakunnossa. Itse valmistettujen koneiden osalta tuen hakijan olisi osoitettava, että koneet on valmistettu ja ne ovat olleet käytössä viimeistään 31.12.2019, jotta tukea myönnettäisiin. Toimintakuntoisella koneella tarkoitetaan konetta, jota olisi edelleen mahdollista käyttää turvetuotannossa, ellei sitä olisi romutettu. Rikkinäisten tai muutoin käyttökelvottomien koneiden romuttamisesta ei myönnettäisi tukea. Koneen iälle ei kuitenkaan asetettaisi rajoituksia vaan kaikenikäiset tämän asetuksen liitteessä mainitut romutetut koneet olisivat tukikelpoisia. Turvetuotantokoneiden käyttöikä on tyypillisesti 20-40 vuotta ja alalla on käytössä hyvinkin vanhaa kalustoa. Tämän vuoksi tukikelpoisen koneen iälle ei olisi tarkoituksenmukaista säätää rajoituksia.

Momentin 2 kohdan mukaan tuki myönnettäisiin, jos tuen hakija esittää 7 §:n mukaisen romutustodistuksen. Koska tukea haetaan jälkikäteen koneen romuttamisen jälkeen, tuen hakijan olisi esitettävä romutustodistus koneen tosiasiallisesta romuttamisesta saadakseen romutustukea. Romutustodistuksesta tukea myöntävä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pystyisi varmistamaan, että tuen saaja on oikeutettu tukeen. Lisäksi momentin 3 kohdan mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että valtion talousarviossa tuen maksamista varten varattua määrärahaa on käytettävissä.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki myönnettäisiin samasta romutetusta koneesta ainoastaan kerran. Momentin tarkoituksena on estää tuen väärinkäyttöä. Koska turvetuotantokoneista ei ole olemassa samanlaista rekisteriä kuin ajoneuvoilla, valtionapuviranomaisen tulisi pitää kirjaa tuetuista koneista ja sen olisi varmistettava, ettei samalle koneelle myönnetä tukea kahdesti esimerkiksi kahdelle eri yritykselle.

5 §. Tukikelpoiset turvekoneet ja tuen määrä.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea myönnettäisiin liitteen mukaisesti liitteessä luetelluille turvetuotantokoneille.

Valtionavustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan muu kuin mainitun lain 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtion talousarviosta tai talousarvion ulkopuolella olevasta valtion rahastosta myönnettävä valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu. Asetusehdotuksen mukaan myönnettävä tuki olisi enemmän kuin yritykselle muodostuneet tosiasialliset romutuskustannukset. Tuella pyritään tukemaan turvealan hallittua alasajoa kannustamalla turveyrittäjiä luopumaan koneistaan. Tuella pyritään kattamaan sekä osa turveyrittäjien käyttöomaisuuden arvon alenemisesta että romutuksesta syntyneitä kustannuksia. Tuen tarkoituksesta johtuu, ettei tuen saajalta voitaisi edellyttää omaa rahoitusta. On myös selvää, että pelkästään romutuksen kokonaiskustannusten kattaminen tuella ei loisi kannustavaa vaikutusta turveyrittäjille romuttaa turvetuotantokoneitaan eikä myöskään toteuttaisi kyseessä olevan tukijärjestelmän tavoitetta tukea turvealan oikeudenmukaista siirtymää. Turvekoneiden nopean arvonmenetyksen ja turvealan oikeudenmukaisen siirtymän tukemiseksi tuen määrä on katsottu välttämättömistä ja perustelluista syistä tarpeelliseksi asettaa tosiasiallisia kustannuksia korkeammaksi. Tuella ei kuitenkaan olisi tarkoitus kompensoida romutettujen koneiden täysimääräisiä hankintahintoja. Tuen määrällä pyrittäisiin kannustamaan välillisesti sitä, että tukea saanut yritys luopuisi tai vähentäisi merkittävästi turvetuotantoa koskevaa liiketoimintaansa.

Kokonaistukimäärä muodostuisi eri koneiden romuttamisesta myönnettyjen tukien yhteissummasta huomioiden yrityskohtaisen de minimis-kiintiön. De minimis-kiintiö voi mahdollisesti rajoittaa tuen hakijalle myönnettävää tuen määrää, mikäli tuen hakijalla on jäljellä de minimis-kiintiötä vähemmän kuin mitä koneiden romuttamisesta olisi mahdollista myöntää tukea.

Pykälän 2 momentin mukaan poiketen siitä, mitä tämän asetuksen 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään hankinta-ajankohdasta edellytyksenä tuen myöntämiselle, jos koneen hankinta-ajankohtaa ei voida osoittaa, tuki määräytyisi liitteessä mainitun tukitason 4 mukaisesti. Säännöksellä pyrittäisiin selkeyttämään tuen myöntämisen edellytyksenä olevan säännöksen välistä suhdetta sellaisiin koneisiin, joista ei voitaisi osoittaa niiden hankinta-ajankohtaa. On hyvin todennäköistä, että vanhempien koneiden osalta koneen tarkka hankinta-ajankohta ei ole osoitettavissa muun muassa puuttuneiden tai puutteellisten tositteiden vuoksi. Tuen tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin katsottu perustelluksi, että edellä mainitut koneet sisällytetään tukijärjestelmään. Jos koneen tarkkaa ikää ei olisi selvitetävissä, myönnettäisiin tuki alimman tukitason mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin itse valmistettujen koneiden tuen määrästä. Tuki itse valmistetulle koneelle määräytyisi suoraan liitteessä mainitun tukitason 4 mukaisesti. Turvealalla käytetään jonkin verran itse valmistettuja koneita. Tuen tavoitteiden saavuttamiseksi ja turvetuotantokoneiden kannan vähentämiseksi on tarpeen sisällyttää myös omavalmistekoneet tukijärjestelmään. Itse val-

mistetun koneen hankinta-ajankohtaan verrattavan ajankohdan osoittaminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä ja se on usein tulkinvaraista. Lisäksi itse valmistettuihin koneisiin liittyy tuen väärinkäytön riski, minkä vuoksi tuki on tarpeen asettaa alimmalle tasolle.

6 §. Tuen hakeminen

Pykälässä säädettäisiin tuen hakemisesta ja hakemuksen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea haettaisiin sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Tuen hakijan olisi esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä tietoja hakemuksessa ja sen liitteissä tulisi esittää. Tukihakemuksessa tulisi esittää tuen hakijaa koskevien perustietojen lisäksi tiedot romutetuista turvekoneista. Momentin 1 kohdan mukaan hakijan tulisi toimittaa tieto hakijan/yrityksen nimestä, yhteystiedoista, kotipaikasta, toimialasta ja y-tunnuksesta. Tuen hakijan olisi osoitettava, että yritys on ollut merkittynä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ennen asetuksen voimaantuloa ja että yritys on edelleen merkittynä mainitussa rekisterissä. Muita tietoja esimerkiksi yrityksen toimialasta kerätään erityisesti tukijärjestelmän jälkikäteisarviointia varten.

Hakijan tulisi 2 momentin 2 kohdan mukaisesti toimittaa tiedot romutetun koneen tyypistä. Lisäksi tuen hakijan olisi toimitettava muut tarpeelliset koneen yksilöintitiedot, joita voisivat olla esimerkiksi tiedot koneen valmistenumeroista, mallista ja merkistä, jos näitä tietoja olisi saatavilla. Tietojen kerääminen on erityisen tärkeää tukijärjestelmän väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Turvekoneille ei ole samanlaista rekisteriä kuin esimerkiksi ajoneuvoilla, minkä vuoksi romutettavaa konetta ei voida poistaa järjestelmästä ja varmistua sitä kautta, että kone on tosiasiallisesti romutettu. Valtionapuviranomaisen olisi pidettävä rekisteriä edellä mainituista tiedoista varmistaakseen, että tukea ei myönnettäisi samalle koneelle kahdesti.

Momentin 3 kohdan mukaan hakijan olisi toimitettava selvitys koneen hankinta-ajankohdasta ja sen toimintakunnosta. Tuen väärinkäytöksen ehkäisemiseksi ja tuen hakijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, on tarpeen edellyttää, että tuen hakija esittää luotettavan selvityksen koneen hankinta-ajankohdasta. Tuen hakija voisi hankinta-ajankohdan osoittamiseksi toimittaa valtionapuviranomaiselle esimerkiksi ostokuitin tai kauppakirjan koneen ostosta. Hankinta-ajankohta voitaisiin osoittaa myös kirjanpidollisten tasamerkintöjen avulla tai muilla valtiontukiviranomaisen hyväksymillä tavoilla. Hankinta-ajankohdan selvittämisellä varmistettaisiin, että romutettu kone on hankittu viimeistään 31.12.2019. Hankinta-ajankohdalla olisi merkitystä myös sovellettavaan tukitasoon. Lisäksi tuen hakijan olisi toimitettava selvitys koneen toimintakunnosta. Selvityksen tulisi sisältää tietoa muun muassa yrityksen liiketoiminnasta ja viimeisimmästä ajankohdasta, jolloin kone on ollut käytössä.

Hakijan tulisi tukihakemuksessa lisäksi 4 kohdan mukaan selvittää, mitä muita vähämerkityksisiä tukia hakijalle on myönnetty kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Muilla myönnettyillä vähämerkityksisillä tuilla voisi olla vaikutusta myönnettävän romutustuen määrään.

Momentin 5 kohdan mukaan tukihakemuksessa tulisi olla muut kuin 1-4 kohdassa tarkoitettut tiedot, joita valtionapuviranomainen hakuohjeistuksessaan edellyttää ilmoitettavaksi. Valtionapuviranomaisen olisi esimerkiksi tarpeen pyytää maksatusta varten tuen saajan tilitiedot.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuen hakemisen määräajasta. Tukea olisi haettava viimeistään 1.10.2024. Määräajalla varmistettaisiin, että hakemus ehdittäisiin käsittelemään ennen vuoden 2024 loppuun mennessä, sillä tuen maksaminen asetuksen voimassaolon päättymisen jälkeen ei ole mahdollista.

7 §. Romutustodistus

Pykälässä säädettäisiin romutustodistuksen sisältövaatimuksista. Koska turvetuotantokoneista ei ole olemassa rekisteriä, josta romutetut koneet voitaisiin romutuksen jälkeen poistaa, olisi tarpeen ottaa käyttöön romutustodistus.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen hakijan olisi pyydettävä romutuksen suorittavalta yritykseltä romutustodistus osoitukseksi koneen romuttamisesta. Romutuksesta olisi siten aina pyydettävä romutustodistus. Turvekoneet voitaisiin toimittaa romutettavaksi tuen hakijan itse valitsemaan paikkaan. Tukea hakeva yritys maksaisi itse romutuskustannukset romutusyrityksen hinnaston mukaisesti. Valtionapuviranomainen vahvistaisi romutustodistuslomakkeen. Yrityksen tulisi viedessään turvekoneen romutettavaksi pyytää romutusyritystä täyttämään todistus osoitukseksi koneen tosiasiallisesta romutuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin romutustodistuksen vähimmäisisällöstä. Pykälän 2 momentin mukaan romutustodistuksessa tulisi olla vähintään tiedot romutustodistuksen antaneen yrityksen nimestä, yhteystiedoista ja y-tunnuksesta. Lisäksi romutustodistuksessa tulisi olla romutetun koneen yksilöintitiedot, kuten esimerkiksi koneen tyyppi, ja jos saatavilla, koneen merkki, malli, valmistusvuosi ja valmistenumero. Turvetuotantokoneille ei ole vastaavan kaltaista rekisteriä kuin esimerkiksi ajoneuvoilla, minkä vuoksi kone olisi yksilöitävä mahdollisimman tarkasti romutustodistuksessa, jotta valtionapuaviranomainen voisi varmistua tuen saajan oikeudesta tukeen. Momentin 3 kohdan mukaan romutustodistuksessa tulisi olla koneen omistajan tiedot, kuten yrityksen nimi ja yhteystiedot sekä y-tunnus. Koneen omistajan tiedot tulisivat täsmätä romutustukea hakevaan yrityksen tietoihin. Lisäksi romutustodistuksessa tulisi olla koneen romuttaneen työntekijän allekirjoitus, päivämäärä, nimenselvennys ja mahdollinen yrityksen leima.

8 §. Tuen myöntäminen ja maksaminen.

Pykälän mukaan valtionapuviranomainen päättäisi tuen myöntämisestä. Tuki maksettaisiin tuen saajalle yhdessä erässä tukipäätöksen yhteydessä. Tuen maksua varten ei tarvitsisi hakea erikseen maksatusta, vaan tuki maksettaisiin samassa yhteydessä tukipäätöksen kanssa.

Tukea myönnettäisiin ja maksettaisiin ns. yhdessä erässä vasta siinä vaiheessa, kun kalusto on jo romutettu. Yhden erän mallia pidettiin kahden hakukierroksen mallia nopeampana ja sujuvampana, vaikkakin se vaatisi yrittäjiltä huolellista perehtymistä muun muassa tuen ehtoihin. ELY-keskuksen antama neuvonta olisi tärkeässä roolissa tuen toimeenpanovaiheessa.

9 §. Voimaantulo.

Asetus tulisi voimaan 27 päivänä tammikuuta 2022 ja olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2024. Tuki tulisi olla maksettu ennen asetuksen voimassaolon päättymistä.

Pykälän toisessa momentissa tarkennettaisiin asetuksen soveltamista. Säännöksen mukaan asetusta ei sovellettaisi takautuvasti ennen asetuksen voimaantuloa romutettuihin turvetuotantokoneisiin.

Liite.

Liitteessä määritettäisiin tarkemmin tukikelpoiset turvetuotantokoneet ja tuen määrä.

Tukea myönnettäisiin romutetuille mekaanisille keruuvanuille, imuvaunuille, jyrsimille, kääntäjille, karheajajille, hihnakuormaimille, ojajyrsimille, tasausruuveille, kunnostusjyrsimille, suontasauslanoille, palaturpeen nostokoneille, turpeen kuljetusvaunuille, palokärryille ja pumppaamoille. Lista tukikelpoisista turvekoneista on tyhjentävä. Edellä mainitut koneet ovat pääosin traktoreiden ja muun vetokaluston perässä vedettäviä yksinomaan turvetuotantoon tarkoitettuja koneita ja laitteita. Tukea ei myönnettäisi muun tyyppisille romutetuille turvekoneille. Tukikelpoisia koneita eivät olisi esimerkiksi myös muuhun käyttöön soveltuvat koneet ja laitteet, kuten traktorit, joita myös käytetään turvetuotannossa.

Koska tuella olisi tarkoitus korvata hyvin eri-ikäisiä ja erilaisessa kunnossa olevia koneita, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että tuen määrässä huomioitaisiin koneen ikä. Tuen määrä perustuisi koneentyypeittäin määriteltyyn tukitasoon, joka maksettaisiin toimintakuntoisen koneen romuttamisesta. Ikäperusteisiin ajanjaksoihin jakautuvia tukitasoja olisi yhteensä neljä. Näin ollen tuen määrä alenisi, mitä vanhemman koneen romuttamisesta olisi kyse. Koneen ikä laskettaisiin tuen hakemisajankohdan ja koneen hankinta-ajankohdan erotuksen perusteella, kun kyseessä olisi uutena hankitusta koneesta.

Käytettynä ostetun koneen arvo voi hankinta-ajankohtana olla alhaisempi kuin samana ajankohtana hankitun uuden koneen arvo. Tämän vuoksi käytettynä hankitun koneen tuen määräytymisessä olisi tarpeen ottaa huomioon koneen tosiasiallinen ikä. Esimerkiksi vuonna 2018 käytettynä hankitun 5 vuotta vanhan koneen todellinen ikä on 9 vuotta, mikäli tukea haetaan vuonna 2022. Mainitussa tapauksessa tuki määräytyisi tukitason 2 mukaisesti. On kuitenkin mahdollista, että käytettynä hankitun koneen todellista ikää ei voida osoittaa. Tällöin tuki määräytyisi 5 §:n 2 momentin mukaisesti suoraan liitteessä mainitun tukitason 4 mukaisesti.

Ensimmäisessä tukitasossa tuen määrä olisi korkein ja sitä sovellettaisiin koneisiin, joiden ikä on alle viisi vuotta tuen hakemisen aikaan. Konekohtainen tuen määrä vastaisi noin 60 prosenttia konetyypin nykyisestä uushankintahinnasta. Tuen määrittelyssä käytetyt koneiden uushankintahinnat perustuvat valmistelun aikana saatuihin hintatietoihin turvealan etujärjestöiltä. Toista tukitasoa sovellettaisiin koneisiin, jotka ovat vähintään 5 vuotta, mutta alle 10 vuotta vanhoja. Toisen tukitason mukaiset tukimäärät vastaisivat noin 50 prosenttia koneiden uushankintahinnoista. Kolmatta tukitasoa sovellettaisiin koneisiin, jotka ovat tuen hakemisajankohtana vähintään 10 vuotta, mutta alle 15 vuotta vanhoja. Tukitaso vastaisi noin 40 prosenttia koneiden uushankintahinnoista. Viimeistä, eli neljättä, tukitasoa sovellettaisiin koneisiin, jotka ovat vähintään 15 vuotta vanhoja. Tukitaso vastaisi noin 30 prosenttia koneiden uushankintahinnoista.

Tukitasot ja konekohtaiset tuen määrät on esitetty alla olevassa taulukossa.

Turvetuotantokone	Tukitaso 1. Tuen määrä, jos kone on tuen hakemisajankohdaksi alle 5 vuotta vanha	Tukitaso 2. Tuen määrä, jos kone on tuen hakemisajankohdaksi vähintään 5 vuotta, mutta alle 10 vuotta vanha	Tukitaso 3. Tuen määrä, jos kone on tuen hakemisajankohdaksi vähintään 10 vuotta, mutta alle 15 vuotta vanha	Tukitaso 4. Tuen määrä, jos kone on tuen hakemisajankohdaksi vähintään 15 vuotta vanha

Mekaaninen keuruuvaunu	84 000 euroa	70 000 euroa	56 000 euroa	42 000 euroa
Imuvaunu	30 000 euroa	25 000 euroa	20 000 euroa	15 000 euroa
Jyrsin	18 000 euroa	15 000 euroa	12 000 euroa	9 000 euroa
Kääntäjä	12 000 euroa	10 000 euroa	8 000 euroa	6 000 euroa
Karheaja	9 000 euroa	7 500 euroa	6 000 euroa	4 500 euroa
Hihna-kuormain	54 000 euroa	45 000 euroa	36 000 euroa	27 000 euroa
Ojajyrsin	19 200 euroa	16 000 euroa	12 800 euroa	9 600 euroa
Tasausruuvi	24 000 euroa	20 000 euroa	16 000 euroa	12 000 euroa
Kunnostusjyrsin	21 000 euroa	17 500 euroa	14 000 euroa	10 500 euroa
Suontauslana	12 000 euroa	10 000 euroa	8 000 euroa	6 000 euroa
Palaturpeen nostokone	18 000 euroa	15 000 euroa	12 000 euroa	9 000 euroa
Turpeen kuljetusvaunu	7 500 euroa	6 250 euroa	5 000 euroa	3 750 euroa
Palokärry	12 000 euroa	10 000 euroa	8 000 euroa	6 000 euroa
Pumpupaamo	15 000 euroa	12 500 euroa	10 000 euroa	7 500 euroa

8. Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Tuen myöntäminen turvekoneiden romutukseen toisi noin 30 miljoonan euron budjettivaikutuksen valtiontalouteen. Avustuksen tavoitteena on edistää oikeudenmukaista siirtymää turvealalla tuke-
malla turvekoneiden käytöstä poistamista romuttamalla.

Tuen taloudelliset vaikutukset valtiolle muodostuisivat pääosin niistä kustannuksista, jotka aiheutuisivat tuen maksamisesta. Tukea voitaisiin myöntää valtion talousarvioon otettavan määrärahan mukaisesti.

Turpeen tuotannossa toimii yhteensä 442 yritystä. Turpeen käytön puolittuessa esimerkiksi Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaalla työllisten välitön ja välillinen henkilötyövuosien määrä laskee arviolta reilut 200 henkilötyövuotta. Valtaosassa maakuntia henkilötyövuosien määrä vähenee alle 100:lla. Valtakunnan tasolla välittömien ja välillisten henkilötyövuosien määrä vähenee turpeen käytön puolittuessa eri ennusteiden mukaan luokkaa 1 300 – 2 000 henkilötyövuotta. Tuoreimpien ennusteiden mukaan päästöoikeuden hinnan pysyessä korkealla turpeen energiakäyttö puolittunee jo vuonna 2022 ja vähenee jopa 80 prosenttia vuoteen 2025 mennessä.

Turveyritysten käyttöomaisuuden arvo mahdollisesti jopa puolittuu turpeen energiakäytön vähentymisen vuoksi. Käyttöomaisuuteen lasketaan mukaan myös turvetuotannossa käytössä olevat koneet ja laitteet. Ehdotettu tuki kattaisi osan turveyrittäjien käyttöomaisuuden arvon alenemisesta sekä romutuksesta syntyneet kustannukset.

Tuen taloudelliset vaikutukset tuen saajille syntyisivät maksettavasta tuesta. Tuki maksettaisiin yhdellä kertaa myöntöpäätöksen perusteella. Romutustuen tarkoitus on osana muita tukitoimia pienentää turveyrittäjien taloudellisia tappioita, mikä keskimäärin edesauttaa turveyrittäjien uudelleentyöllistymistä ja siten pysymistä työelämässä. Täten romutustuki auttaa osittain korvaamaan edellä mainittuja menetettyjä työpaikkoja turvetuotannossa uusilla työpaikoilla muilla aloilla. Täsmällisiä arvioita on kuitenkin käytännössä mahdotonta esittää.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä olisi vaikutuksia tukiviranomaisena toimivan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen tehtäviin. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toimisi tukiviranomaisena tehtävässä, jota se ei ole aiemmin hoitanut. Tämänhetkisten arvioiden mukaan tukiohjelma voitaisiin mahdollisesti toteuttaa nykyisillä järjestelmillä ja henkilöstöresursseilla, mutta lisäkrytointien mahdollisuutta ei voi silti täysin sulkea pois. Esityksen mukainen yksinkertainen haku- ja maksatusprosessi vähentäisi tukiviranomaisen hallinnollista raskautta merkittävästi. Sekä romutus- että luopumistukien täytäntöönpanon, siihen liittyvien sähköisten hakujärjestelmien päivittämisen ja tuista tiedottamisen arvioidaan vastaavan kokonaistyömääränä noin neljää henkilötyövuotta.

Sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi ja hallinnollisen taakan minimoiseksi on tarpeellista hyödyntää ELY-keskuksella käytössä olevia sähköisiä järjestelmiä, joiden päivitykseen on arvioitu tarvittavan 80 000 euroa KEHA-keskukselle ja 80 000 euroa työ- ja elinkeinoministeriön ELY-ohjaukselle. Vuoden 2021 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä on varattu ELY-keskuksille normaalien toimintamenojen lisäksi 105.000,00 euroa turveyrittäjien neuvontaan ja tukien käsittelyyn ja vuoden 2022 talousarvioesityksessä 210.000,00 euroa turvealan romutuspalkkion toimeenpanoon ja muihin turvealan muutoksiin liittyviin neuvontatehtäviin. Määräraha on käytettävissä sähköisen asiointijärjestelmän kehittämiseen siten, että tukea olisi mahdollista hakea mahdollisimman pian asetuksen voimaantulon jälkeen. Määrärahat kohdistuvat romutustuen lisäksi myös luopumiskorvauksen myöntämiseen.

Ympäristövaikutukset

Asetuksella ei katsota olevan merkittävää vaikutusta ympäristöön. Turpeen energiakäyttö on vähentynyt pääosin päästöoikeuden hinnannousun myötä eikä tuella siten arvioida olevan suoraa vaikutusta energiasektorin päästöjen vähenemiseen. Ehdotettu asetus tehostaisi vaille käyttöä jääneiden turvetuotantokoneiden ja niiden osien kierrätystä ja muuta hyödyntämistä sekä luonnonvarojen käyttöä.

9. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusta.

Asetusehdotus ja siihen liittyvä muistio ovat olleet lausunnolla 19.11.–8.12.2021 verkkopalvelussa www.lausuntopalvelu.fi. Lausuntoaajan melko lyhyt kesto perustui siihen, että ehdotetussa tukiohjel-

massa mahdollisten tuen hakijoiden piiri on rajattu, ja sen sisältö on verrattain yksinkertainen. Lausuntoaikataulussa huomioitiin lisäksi asetuksen voimaantulon kiireellisyys, sillä kysymys on määräaikaista tukiohjelmasta ja aikataulu tukiohjelman toimeenpanolle ja tuen myöntämiselle on tiukka. Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, valtioneuvoston kanslia, Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Geologian tutkimuslaitos, Huoltovarmuuskeskus, Luonnonvarakeskus, KEHA-keskus ry, Koneyrittäjät ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ry, Neova Oy, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen ympäristökeskus, Suomen turvetuottajat ry ja Turveruukki Oy. Myös muut kuin tahot, joille lausuntopyyntö osoitettiin, saattoivat antaa lausuntonsa asetusehdotuksesta.

Lausunnon antoivat maa- ja metsätalousministeriö, Bioenergia ry, Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskus, Jami-Yhtiöt Oy, Jpf-nosto Oy, Kehittämisyhtiö Karstulanseutu Oy, Koneyrittäjät ry, Paavolan Turve ky, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Lisäksi yksi lausunto saatiin yksityishenkilöltä. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ovat tutustuttavissa lausuntopalvelu.fi –sivustolla tai valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella TEM083:00/2021.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) mukaisesti yritystukineuvottelukunnalta on pyydetty lausunto siitä, täyttääkö suunniteltu tukijärjestelmä EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset ja mitä valtiontukia koskevien säännösten mukaista menettelytapaa tukiviranomaisen on noudatettava. Lisäksi yritystukineuvottelukunnalle on annettu tiedoksi selvitys mainitun lain 3-5 §:ssä säädettyjen hyvän tuen edellytysten täyttymisestä. Yritystukineuvottelukunnan 15.12.2021 antaman lausunnon mukaan turvetuotantokoneiden romutustukiohjelma täyttää EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset.

Lausunnoissa suhtauduttiin kriittisesti ehdotettuun tukijärjestelmään. Erityisesti ehdotuksen mukaiseen ikärajaukseen, jonka mukaan tukea ei myönnettäisi yli 15 vuotta vanhoille koneille, toivottiin muutosta. Lausunnoissa toistui näkemys, jonka mukaan luonnoksen tukimallin katsotaan jättävän 15 vuoden hankintaikärajoituksen vuoksi suurimman osan turvekoneista tuen ulkopuolelle. Lausuntojen mukaan tukea olisi myönnettävä myös tätä vanhemmille turvekoneille, koska turvealalla on yleistä, että kalusto on hyvinkin vanhaa, mutta sitä on ylläpidetty tuotantokunnossa. Myös listausta tukikelpoisista koneista pidettiin liian suppeana. Lisäksi todettiin, että vanhempien koneiden osalta on tuskin olemassa kuitteja tai muita tositteita koneen hankinnasta ja joillakin, kuten itse valmistetuilla, koneilla ei ole varsinaisia tunnistetietoja, kuten valmistenumeroa.

Tilalle ehdotettiin pääosin tukikelpoisten koneiden listan laajentamista sekä listahintoihin perustuvaa tukimallia, jossa jokainen toimintakuntoinen kone olisi tukikelpoinen ilman ikärajoitusta ja saisi iästä riippumatta saman listahinnan mukaisen romutuskorvauksen, joka olisi määritelty jokaiselle koneetyypille erikseen. Lausunnoissa toivottiin myös mahdollisuutta varmistua siitä, että tuen ehdot täyttyvät ennen romutuksen suorittamista. Myönteisenä pidettiin tuen myöntämisen keskittäminen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen.

Lausuntojen perusteella tukikelpoisten koneiden listausta laajennettiin. Lisäksi 15 vuoden ikärajoitus poistettiin. Ikärajoituksen poistamisen vuoksi tukimallia muutettiin siten, että tuki määräytyisi konekohtaisesti asetuksen liitteessä ilmoitetun tukimäärän mukaan siten, että tuen määrä laskee koneen iän perusteella. Koneen hankintahintaan perustuvaa mallia ei pidetty enää tarkoituksenmukaisena.

Niin sanottuun listahintaan perustuvaa mallia pidettiin myös tuen saajan näkökulmasta ennustettavampana. Lisäksi myös tuen myöntäminen yksinkertaistui huomattavasti.

Ehdotettu asetus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

10. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 27 päivänä tammikuuta 2022.